



Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VI. Vtrùm poßint dari simul scientia, fides, & opinio de eodem
objecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

bulare, & efficaciter etiam nollet deambulare, deberet necessarium cognoscere, esse simul possibilem deambulationem, & eius carentiam, pro unico instanti; hoc autem nequit proponi ab intellectu, ut probatum est; ergo nec à voluntate simul amari & odio haberi efficaciter deambulatio. Vbi adverte, si voluntas posset saltem de potentia absoluta sine cognitione amare, nullam futuram rationem, cur non posset in eà coniungi simul odium & amor; quia, ut dixi supra, voluntas non fertur in obiectum secundum se, sed ut apprehensum, ideoque ad impossibile secundum se, apprehensum tamen ut possibile, potest efficaciter ferri; ergo quantumvis sit impossibile, idem simul esse & non esse, si ea impossibilitas non innotesceret voluntati, posset utrumque velle, ideo dixi supra, repugnantiam odij & amoris desumi ex repugnantia assensus & dissensus, non à contrario.

Hinc aduersariis respondeo, dari repugnantiam inter prædictos actus. Ad confirmationem dico, repugnantiam odij & amoris, assensus & dissensus, esse solum respectu subiecti capax, scilicet intellectus assentientis & dissentientis, voluntatis amantis & odio habentis, ut ex dictis constat: cumque lapis per eos actus non assentiat nec dissentiat, non illi repugnant, quia non tribuunt effectus impossibiles; quo fit, ut eius incapax non impediat, sed potius iuvet, ut formas oppositas recipiat, quia hæc non opponuntur, nisi in ordine ad subiectum cui tribuunt suos actus formales.

93 Obijcies Primò: Simul datur apprehensio cursus & carentiæ cursus Petri, ergo & iudicium de utroque poterit simul esse. Respondeo, si hoc quidquam probat, probare etiam naturaliter posset se compati ea iudicia, quod & aduersarij negant; quia naturaliter compatiuntur se prædictæ apprehensiones. Igitur respondeo negando consequentiam, quia apprehensio tantum simpliciter proponit obiectum, non autem adhaerendo aut assentiendo: repugnantia autem non est in eo, quod intellectui proponatur falsum, & illud apprehendat; sed in eo, quod illud iudicet, iuxta supra dicta.

Obijcies Secundò: Possim habere simplicem complacentiam in re impossibili; ergo & voluntatem efficacem. Nego consequentiam, quia simplex complacentia non determinat, nec est effectiva operis, sed tantum dicit, voluntatem complacere in aliquâ bonitate, quæ potest apprehendi etiam in re impossibili; volitio autem efficax determinat ad opus, nequit autem determinare ad efficiendum impossibile, ut per se patet.

94 Obijcies tandem: Intellectus simul potest iudicare utramque partem contradictionis esse probabilem, ergo & poterit utrique assentiri. Respondeo, distinguendo Antecedens. Potest iudicare, esse probabile, utramque simul existere, nego: unde etiam non potest iudicare utramque existere. Potest iudicare utramque esse probabilem, hoc est, quamlibet habere pro se aliquas rationes, non tamen cogentes, fateor libenter; at in hoc nulla est repugnantia, ut per se patet, nec inde sequitur, intellectum assentiri falso, ut contingeret in nostro casu. Ratio à priori huius est, quia iudicare esse probabile, non est assentiri ipsi obiecto, sed, ut dixi, reflexè cognoscere esse pro illo ratio-

nes aliquas apparentes, quæ autem repugnantia in eo, quod pro utraque parte sint fundamenta apparentia?

SECTIO VI.

Utrum possint dari simul scientia, fides, & opinio de eodem obiecto.

LOQUIMUR solum de actibus, habitus enim non repugnare, certum est, quia hi ut summum in gradibus intensus opponuntur, quando actus contrarij sunt, ut patet in habitibus virtutis & vitij.

SUBSECTIO PRIMA.

Sententia negans reuocatur.

THOMISTÆ omnes cum D. Thomâ, & aliqui recentiores opinantur, actum fidei omnino pugnare in eodem intellectu simul cum actu scientiæ de eodem obiecto. Mouentur Primò, Quia actus scientificus & evidens est cognitio clara sui obiecti, fides verò obscura; sed claritas & obscuritas circa idem obiectum, & in eodem intellectu contradictione opponuntur; ergo prædicti actus omnino repugnant simul in eodem intellectu. Hoc argumentum caret difficultate, quia claritas & obscuritas non cadunt nisi in ipsos actus distinctos; non autem repugnat, vnum actum esse clarum, alium autem obscurum. sicut quantumvis opponantur iudicare & non iudicare idem obiectum, quia tamen id cadit supra diuersos actus, iudicium scilicet & apprehensionem, nullo modo repugnat etiam respectu eiusdem intellectus, habere iudicium de eo obiecto, & apprehensionem, quæ de illo nihil iudicat, id enim tantum dicit, intellectum per vnum actum iudicare, non verò per alium; per vnum cognoscere clarè ut octo, per alium clarè ut duo: imò nullum est subiectum, quod ex vnâ formâ non accipiat aliquam denominationem, quam non ex aliâ, v. g. homo ab albedine est albus, à calore verò non est albus, sed calidus, non tamen ideo duæ illæ formæ in eodem subiecto repugnant.

Adverte, eo ipso quod intellectus per aliquem actum clarè cognoscat obiectum, licet per alium actum non illud cognoscat clarè, absolute dicendum esse, cognoscere clarè, negandum autem, non cognoscere clarè: sicut, licet à calore non accipiat homo esse album, sed solum ab albedine, non potest absolute dici, Homo non est albus, si habeat albedinem. Ratio est, quia negatio destruit totum: unde si *ad obscure* sumatur negatiue, id est, sine claritate, non potest concedi, hominem cognoscere obscure, casu quo simul habeat scientiam; idem enim esset, ac concedere, eum non cognoscere clarè; ad quod non sufficit, ut per aliquem actum non cognoscat clarè, si tamen cognoscit per alium. Quod si *ad obscure* sumatur positiue pro exigua claritate, (quæ tamen acceptio videtur impropria,) absolute poterit concedi, hominem cognoscere obscure, quia id solum denotat, hominem habere duas claritates de eodem obiecto, vnâ aliâ maiorem.

Secundò mouentur, Quia Fides est argumentum non apparentium; ergo non stat cum cognitione

tionem euidenti. Confirmatur, quia cum quis videt Petrum currentem, non mouetur ad assentiendum cursui, eò quòd alius dicat Petrum currere, imò omnes censent, impertinens esse tunc testimonium; ergo non fiat fides cum cognitione euidenti de obiecto. Respondeo, fidem esse argumentum non apparentium per medium ipsius fidei cui innititur, quæ est reuelatio diuina aut humanum dictum, quæ in se sunt obscura, etiam si res cognita aut reuelata sit clara, & aliunde appareat: Ethnicus enim habet certitudinem de morte hominum ex experientia, nò tamen credit id esse reuelatum à Deo: quòd si id credit, non tamen est ea reuelatio clara. Et hinc obiter colliges, euidentiā de aliquo obiecto non tollere necessitatem piæ affectionis ad ei credendum, quam omnes Theologi ponunt: licet enim, ad absolute assentiendum tali obiecto, non sit ea pia affectio tunc necessaria, quia apparet aliunde obiectum; vt tamen quis assentiatur illud fuisse reuelatum à Deo (quòd in se est obscurum, & ob quod mouetur fides) necessaria est pia affectio (potest enim res aliqua esse vera, & vt talis cognosci, non tamen propterea est reuelata à Deo; ergo vt credam esse reuelatam, etiam si alias sciam esse veram, possum indigere piā affectione.

Ad confirmationem de cursu Petri viso, concedunt nonnulli, fidem opponi cum visione, quia fides substituitur loco visionis; addunt tamen, non propterea repugnare fidem cum cognitione abstractiuā, quantumuis euidenti. Sed hæc solutio gratis est excogitata: tam enim videtur fides substitui loco cognitionis euidenti, etiam abstractiuæ, quàm loco visionis. Absolutè autem sic eam impugno. Eò quòd ex positione visionis & actus fidei non resultat neque in actibus, neque in obiecto, neque in potentia vlla contrarietas; ergo non repugnant. Probo Antecedens: & quidem in actibus; quia vnum esse clarum, & alterum esse obscurum, non repugnat magis, quàm vnum esse volitionis, & alterum intellectionis, & vt supra dixi, vnum accidens subiecti esse albedinem, alterum non esse albedinem, sed calorem: in obiecto verò non arguitur, quia vtrique idem affirmat obiectum. tandem, nec in potentia, quia non repugnat, per vnum actum videre obiectum, & non per alium, magis quàm non repugnat, amare per vnum, & non per alium. Confirmo. Cognitio abstractiuā non repugnat cum intuitiuā, vt patet in Christo vidente Deum per scientiam beatam, & eum ex creaturis abstractiuè cognoscente; ergo non repugnabit intuitio cum fide, tam enim videtur opponi abstractio cum intuitionē, quàm fides cum eadem intuitionē. Imò experientia eadem videtur esse pro vtraque parte: quia enim ex fumo v.g. cognosco abstractiuè euidenter ignem, licet non per fidem; tam impertinens videtur esse, dicere mihi intuenti ignem, vt assentiar ignem esse eò quòd videam fumum, quàm dicere, assentiaris quia Petrus testatur esse ignem; ergo illa experientia non magis probat, repugnare visionem cum fide, quàm cognitionem abstractiuam euidentem cum intuitiuā. Respondeo igitur, tunc reputari superfluum fidem, & cognitionem abstractiuam, non quia impossibiles sunt cum visione, sed quia non sunt necessariae ad absolute assentiendum, ignem esse; potest tamen intellectus ex imperio voluntatis ob vtramque

rationem assentiri. Sicut, licet ad volendum deambulare, sufficiat vnus finis, potest tamen voluntas ob duos moueri pro libitu. Possit autem hos assensus visionis & fidei simul reperiri, videtur probari ex Verbis Christi Ioannis 20. *Quia vidisti me, Thomas, credidisti; beati qui non vident, & crediderunt.* Ecce docet Christus, Thomam credidisse quæ videbat, non quia ratio mouens ad credendum fuerit intuitio (hoc enim repugnat) sed quia D. Thomas ex visione coniectus est ad præbendū assensum Christo & Apostolis de resurrectione dicentibus, vnde habuit tunc duos actus, visionis & fidei, & hunc Deus dicit fuisse impulsuum ad priorem, quod esse non potuisset, si simul non fuissent: ergo fides non repugnat cum visione. Præterea cum Christus dicit, eos qui credunt, & non vident, esse beatos, supponit, esse alios qui credunt quæ vident, alioquin non fieret ibi contrapositio illa inter Thomam & alios. Denique non est negandum, beatam Virginem, & D. Ioannem elicisse actus supernaturales fidei & meritorios de Christi morte, quantumuis de ea habuerint intuitionem; ergo non repugnat fides cum intuitionē.

Tertiò mouetur: Quando illuminat splendidissima lux Solis, nihil efficit lux exigua candelæ; ergo in præsentia intuitionis, quæ est clarissima cognitio, nihil efficit fides obscura. Respondeo, exiguam candelam in præsentia Solis nihil efficere, quia à luce intensiori Solis illuminatus est aer supra intensionem candelæ, vnde nihil relinquit quod fiat ab hac, quia agens physicum non potest supra se passum intendere; cognitio autem non illuminat producendo, sed seipsa formaliter: non autem repugnat, esse in intellectu duas luces inæquales & diuersas circa idem obiectum. Confirmatur ad hominem: visio beata Christi est splendidissima & clarissima cognitio de Deo, & ob summam claritatem rapit necessariò voluntatem ad amorem, & tamen cum hac splendidissima cognitione coheret cognitio abstractiuā de Deo ex creaturis, quæ in comparatione visionis est obscurissima; ergo exigua & magna lux circa idem obiectum non repugnant in intellectu simul, quidquid sit de luce candelæ & Solis.

Hinc inferes, in præsentia male nonnullos distinxisse inter scientiam & visionem de obiectis, ita vt illa intuitio, quæ sit valde perfecta, non cohareat cum fide, alia verò minus perfecta coherere possit. idem dicunt de scientiā & fide. Horum fundamentum non video esse aliud, nisi exemplum de luce Solis & candelæ iam refutatum, ideò reiiciendi ex responsione ad illud; non enim magis repugnat claritas vt mille cum altera claritate de eodem obiecto vt vnum, quàm claritas vt centum cum altera claritate vt vnum.

Addo, si ratio hæc & exemplum quidquam probat, certè illud, non solum fidem repugnare cum eā visione, sed etiam cognitionem scientificam valde remissam cum scientiā valde intensā, quod ipsi non fatebuntur: non enim dicunt, scientiam scientiæ opponi, etiam si fides opponatur scientiæ. Sequela verò patet, quia etiam inter eas scientias est ea diuersitas lucis exiguæ & magnæ. Aliquis huius argumenti solutiones paulò post reiiciam.

Obiiciunt tamen adhuc: Nullum agens potest producere formam in subiecto quod iam est actua-

actuatum aliā formā continentē formaliter vel eminenter omnem illius formę perfectionem, quam hoc agens naturaliter potest recipere: at qui visio continet perfectionem fidei, ergo non relinquitur pro eā locum. Hęc ratio iam est a nobis reiecta exemplo cognitionis abstractiue de Deo, quam Beati possunt habere in creaturis, cum tamen visio beata contineat eminenter omnem perfectionem eius cognitionis abstractiue. Idem ostenditur exemplo Christi Domini, qui simul cum scientiā infusā, quę continet eminenter perfectionem visionis, habuit visionem materiale de albedine v. g. Secundo principaliter eam rationem impugno: nam summum probat, existente prius naturā in intellectu cognitione illā euidenti, non posse aduenire alterā imperfectiorem: at cur non poterit, habitā prius naturā eā cognitione remissā v. g. homini operanti meritorie per habitum fidei, infundi posterius naturā visio beata? hęc enim non aduenire tunc otiose & superflue, vt ex terminis constat.

103 Dicunt alij Secundo: Sicut voluntas non potest desiderare bonum pręsens, & solum potest adhibere media in ordine ad bonū, quod aliquo modo est absens, non autem ad bonum planē possessum, quia illud medium esset inutile, ita intellectus, quamdiu veritas est absens, inquit illam; quando verō iam illam possidet per visionem, quiescit, & non potest vti aliquo medio ad illam inquirendam.

Hęc ratio, quę solum est quidam moralis congruentia, euidētissimē reicitur. Primò, quia præcisè videtur suadere, naturā non posse eos assensus coherere tamquam otiosos, repugnantiam autem contradictionis nec vel leuiter ostendit. Et confirmatur ipso exemplo voluntatis: licet enim non sit necessarium media ponere pro re iam obtentā, potest tamen diuinitus dari duplex causa totalis eiusdem effectus; ergo poterit voluntas applicare secunda media saltem diuinitus, vt eundem illum finem etiam iam perfectē possessū causent iterum. Secundo reicitur ratio ne a priori ex differentiā inter possessionem physicā finis, & intentionalem obiecti: nam respectu voluntatis nihil penitus est secunda actio physica circa finem, non enim ea perficit immediatē voluntatem, aut finem facit meliorem vtiliorēve homini: at possessio intentionalis per intellectionem immediatē per se est perfectio intellectus, vnde, si sit nouus modus possidendi, est noua intellectus perfectio, ergo ex hac parte bene potest ibi habere locum, etiam stante visione, quilibet alius actus, dummodò non sit virtualiter contrarius, vt iam supponimus, istos non esse. Confirmatur: etiam si habeat quis visionem beatam, & per eam possideat Deum perfectissimē, adhuc potest appetere nouam eius obiecti possessionem per noticiā abstractiue de Deo, ergo quoad hoc non bene arguitur a fine physice possessio ad actus intellectus.

104 Respondent huic instantiā, non repugnare, intellectum, etiam habitā visionē de obiecto, habere nouam possessionem ipsius immediatam; repugnare tamen, illum vti aliquo medio ad possidendam eam veritatem, eō quod cognitio argutiua solum sit in defectu intuitiue. Sed quis non videat, quā parum hęc responsio valeat? Primò enim hi argumentati sunt ex otiositate, sicut in

voluntate obtento fine est iam otiosum nouum mediū. Ego arguo contra illos: In eo casu etiam est otiosa noua physica possessio, seu noua actio eiusdem finis productiua, etiam immediatē, ergo vel exemplum non est ad rem, vel etiam repugnat secunda cognitio abstractiua, quia hęc est possessio: repugnat autem, querere secunda possessionem quando iam per vnā perfectē habetur & possidetur obiectum: neque iuuat, illas esse immediatas; magis enim videntur repugnare duę immediatę ratione otij, quā vnā mediata altera immediata. Quod verò dicit de substitutione, est petitio principij. Rogo verò, Cur magis mediata substituitur loco immediatę, quā abstractiua loco intuitiue? Certē non est vlla excogitabilis ratio, ergo tam repugnabunt duę immediatę, vnā abstractiua alia intuitiua, quā mediata & immediata. Sanē manifestē apparet quoad hoc planē esse de illis omnibus eandem rationem. A priori verò idem ostendo: implicat quidditatiue & comprehensiuē cognosci in se creaturam, nisi cognoscatur vt pendens & dicens ordinem ad Deum, ergo eo actu, quo quis quidditatiue cognoscit creaturā, cognoscit mediatē & in alio Deum. Atqui cum visione Dei non repugnat cognitio quidditatiua creaturę in se, ergo nec cognitio mediata Dei cum immediatā eiusdem. & hęc est euidētissima probatio intenti. Confirmo, si verum est horum Auctorum principium, non posset videri in Deo creatura, quę in se per scientiam infusā cognosceretur. Pater, quia visio beata est cognitio mediata creaturę, quę non coheret cum cognitione immediatā, quando hęc est omnino certa, qualis est supernaturalis infusa: constat autem, & Christum, & Beatos se ipsos & multa alia in Verbo & per scientiam infusā simul cognoscere, ergo malē hi discurrunt de istis substitutionibus.

Tertiò absolute, eam doctrinam reicio: nam eā solum probatur (vt dixi contra præcedentem aliorum rationem) habitā prius naturā cognitionē intuitiua, non posse intellectum conari ad discursiuam; non autem ostendit, cur non possit habitā prius naturā cognitionē ex fide & meritoriā, dari posterius naturā lumen glorię (potest enim pręmium dari in eodem instanti operis meritorij) & per illud conari ad videndum obiectum etiam in eodem instanti, eō quod per fidem præ-existent non habebat perfectam eius obiecti possessionem, nec propterea tunc conabitur habere otiosum aliquid aut superfluum. Vides quot tormentis concutitur & funditus euertatur ratio illa, seu potius pura moralis congruentia horum recentiorum.

Non possum autem non & hoc contra eos vltimò notare, ab eis argumentum desumi ex voluntate, quę non potest noua adhibere media pro fine iam possessio, vt ex ipsis suprà vidimus; aliunde verò concedere, bene posse intellectum, circa obiectum perfectē possessum per visionem, habere nouas cognitiones immediatas, quę sunt pręmissę, dummodò non descendat ad conclusionem. Hęc illi: quę planē sunt inter se contraria; nam in intellectu cognitiones istę mediata, quas admittunt, sunt media ex quibus conclusio tamquam finis sequitur, ergo argumentum ipsorum de repugnantia ponendi noua media, solum probat, non posse poni nouas pręmissas,

fas, de illatione verò nihil conuincit, cum tamen ipsi contrario modo discurrant. Sed contra hos satis.

Alij denique mouentur, Quia Fides non manet in patriâ, ergo quia opponitur visioni; aliâ cur non maneret? Respondeo, fortè eam pugnare cum euidentiâ in attestante, quæ euidentiâ datur in patriâ. Sed de hoc fufius in materiâ de Fide actum à nobis est, idè hac omiffâ solutione, Secundo respondeo, habitum fidei dari nobis, vt eliciamus cognitiones supernaturales, requisitas ad actus supernaturalis voluntatis, quos in viâ eliciamus; cumque in patriâ hoc præstetur per cognitionem beatam, iam non esse in eo statu necessarium habitum fidei ad eos actus, & consequenter non manere ibi, non verò eò quòd opponantur ex se actus fidei cum actu visionis. Sed de hoc fufius Theologi.

SVBSECTIO SECUNDA.

Non opponuntur inter se prædicti actus.

DICENDVM ergo est Primò, non repugnare actum fidei naturaliter cum cognitione euidenti, etiam intuitiua, eiusdem obiecti. Hæc est valde communis, & probata est iam in solutione argumentorum. Vterius autem suadetur, quia, vt omnes Theologi concedunt, videturque ex Scripturâ ostendi, ad iustificationem requiritur cognitio supernaturalis fidei de Deo, quod sit, & quòd remunerator sit, iuxta illud Pauli: *Oportet accedentem ad Deum credere quòd sit, & quòd remunerator sit*: sed de his veritatibus habet Philosophus euidentiâ, ergo vel Philosophus non potest conuerti ad Deum, quia non potest habere fidem de eis veritatibus, quòd est plus quàm falsum; vel potest simul cum euidentiâ habere fidem.

Respondetis, illum Philosophum, quando habet fidem, non habere actualem euidentiâ, & è contrario, quando habet actualem euidentiâ, non habere fidem; cumque possit cessare ab actuali euidentiâ, posse etiam habere fidem. Sed contrâ: nam qui habet species euidentis & intensas de aliquo obiecto, quoties excitatur ad cognitionem de illo, excitantur species euidentis ad cognitionem euidentiem: eo enim ipso quòd sæpè viderim faciem Petri, & habeam intensas species de illâ, quando quis me audiente dicit qualis sit Petrus, excitatur mihi species euidentis de illo, & non solum tunc produco cognitionem de illo ex dictis narrantis, sed etiam ex speciebus intuitiuis quas habeo. Idem est quoties quis audit alium loquentem de obiectis à se visis; ergo eo ipso, quòd Philosophus habeat euidentis & intensas species de Deo, quoties excitatur ad cognitionem Dei, licet per fidem, debent excitari etiam species euidentis de illo, ergo vel non poterit habere fidem, vel si illam habet, simul etiam debeat habere euidentiâ de illo obiecto; ergo non repugnat fides cum euidentiâ.

Posses dicere Secundo, Deum diuinitus impedire, ne in illo excitentur species euidentis de existentia Dei. Sed contrâ, quia fingitur tale miraculum sine vllâ necessitate, & passim idem deberet fieri in omnibus nobis, qui habemus de existentia Dei species aliquas euidentis; hoc au-

tem planè est absurdum. Secundo dicendum est, nec repugnare cognitionem euidentiem cum opinione circa idem obiectum ob diuersa media. hæc etiam communis est, neque habet specialiorum difficultatem, quàm præcedens, non enim magis minusve repugnat, me assentiri eidem veritati, & ob medium euidentis, & ob probabile, quàm assentiri ob medium euidentis, & ob auctoritatem; ergo sicut hoc non repugnat, neque illud. Et ratio est communis, quia euidentiâ & probabilitas vt opponantur, debent esse respectu eiusdè potentia, & obiecti eiusdem actus, & ob idem medium: quocumque autem ex his deficiente, cessat oppositio. Cum ergo opinio & scientia, licet sint respectu eiusdem obiecti, non tamen ob idem medium, non repugnant in eodem intellectu. Et hæc obserua pro dicendis numero 112.

Sed aduerte, opinionem, seu assensum per medium probabile, coniungi ferè semper cum formidine, quâ intellectus timet ne obiectum aliter sit. Hæc formido omnino repugnat cum cognitione euidenti: eo enim ipso, quòd per aliquam cognitionem euidentem cognoscat existentiam obiecti, iam non potest dubitare, aut timere ne ita sit, quantumvis ex vi alterius actus non ita euidentem proponatur obiectum. quare, si opinio sumatur pro hac actuali formidine, omnino repugnat cum cognitione euidenti, imò & cum cognitione fidei diuinæ, quæ in certitudine opposita formidini, æquat & superat euidentiâ naturalem. Et in hoc sensu solet dici de re nobis certissima, nos non habere opinionem, id est, non habere formidinem ne ita non sit. Ceterum assensus probabilis non dicit formaliter hanc formidinem, sed solum assentiri obiecto ob medium probabile: quòd si sit solus ille assensus in intellectu, causal formidinem, hæc autem impeditur per actum certum, entitas positua ipsius assensus non pugnat illo modo cum scientiâ, aut fide certâ. nec est essentiali actui opinionis habere secum illam formidinem: vnde passim eandem veritatem, & ratione euidenti, & etiam probabilis, suadere solemus. Et in hoc sensu intelligenda est nostra conclusio supra posita.

SVBSECTIO TERTIA.

Etiâ idem actus potest esse scientia & fides de eodem obiecto, ob diuersa media.

TERTIO dicendum est, non solum non repugnare inter se duos actus fidei, alterum scientia, alterum opinionis circa idem obiectum, sed etiam posse eundem numero actum esse, & scientiæ, & fidei, & opinionis. Hæc est contra P. Suarezium Disp. 3. de Fide, Sect. 9. à num. 13. nostra tamen assertio facillè probatur, quia non repugnat per vnicum actum assentiri eidem obiecto ob duo motiua, sicut non repugnat, velle aliquod medium ob duos fines, deambulatione v. g. ob sanitatem & ob recreationem, de qua fufius Sect. 10. ergo non repugnabit, me assentiri alicui obiecto, & quia Deus dicit, & quia mihi ita apparet.

Dices: Idem actus esset clarus & obfcurus, certus & incertus, respectu eiusdem obiecti, quòd repugnat. Respondeo, eundem actum esse clarum & obfcurum respectu eiusdem obiecti, & ob idem

idem medium omnino repugnare, non verò eundem esse actum clarum & obscurum respectu eiusdem obiecti ob diuersa tamen media, quia non repugnat, vnum medium clarè apparere, & obscurè alterum, sicut non repugnat, eundem actum intellectus, vnum obiectum cognoscere speculative, aliud verò practice. Et ratio à priori est, quia contrarietas debet esse respectu eiusdem & de eodem; ergo actus, qui simul esset fidei, & scientiæ respectu eiusdem obiecti non esset clarus & obscurus ob idem medium, sed ob diuersa. Idem est de actu, qui esset scientiæ & opinio, & consequenter nullam in se contrarietatem includeret.

- 113 Aduerte, pro modo loquendi, posse illud actum absolute dici fidei & scientiæ, opinionis & scientiæ, quia hæc sunt prædicata positiua, quæ, vt affirmantur de illo actu, sufficit, si illi ex aliquo capite conueniant, non verò esse dicendum absolute clarum & obscurum, certum & incertum, quia *obscurum & incertum* sunt prædicata negatiua, quæ vt absolute prædicentur de actu, necessarium est, ne ex illo capite illi proueniat contrarium ob rationem sæpè dictam, quod scilicet negatio destruat totum. Neque item actus scientiæ & opinionis dicendus est formidolosus: quia licet formidolosus videatur prædicatum positiuum, in re tamen denotat carentiam certitudinis (non enim timeret, nisi ille qui caret certitudine de non euenturo damno;) ergo illud prædicatum arguitur esse negatiuum, nec potest de illo affirmari actu, qui ex aliquo capite habet certitudinem, licet illam non habeat ex omni.

- 114 Dices Secundo: Cognitio probabilis & scientifica sunt differentie adæquatæ, potentes constituit actus diuersos; ergo nequeunt in vnum conuenire. Hoc argumentum iam tangit difficultatem communem, de qua Sectione 10. vbi illud dissoluam. Aduerto autem nunc, actum illum, qui ob reuelationem Dei proportionato modo, & simul propter motuum euidentis assentiretur obiecto, futurum absolute supernaturalem: licet enim ratione euidentia non excederet vires naturales, quia tamen ex vno capite excederet, simpliciter esset supra vires potentia. Sic visio Dei, licet ratione vitalitatis vt sic non sit supra vires creati intellectus, quia ratione visionis Dei id habet, absolute est supernaturalis. Vt enim aliquid absolute sit supra meas vires, sufficit si id habeat vel ex vnicò capite, tunc enim simpliciter non erit à me factibile. Quod non est à Suarez vbi supra consideratum.

- 115 Alia, quæ de scientiâ, fide & opinione possent desiderari, dicta sunt Disputatione & Sectione vltimâ Logicæ; solum hic breuiter restat explicare, quid sit scientiam subalternari.

voce: de re enim certum est, posse vnam scientiam alteri prodesse variis modis. Primo, quia agit de ratione superiori, & communi obiecto alterius scientiæ, vt quæ agit de corpore vt sic, deseruit scientiæ agenti de celo, aut animali, quæ sunt species corporis vt sic. Secundo modo potest deseruire, quatenus tractat de principiis quibus altera scientia iuuatur ad suas conclusiones, vt Physica docens, frigus opponi calori, iuuat Medicinam, vt inde inferat, frigida calidis, & calida frigidis curanda. Tertio potest esse vtilis, quatenus explicat essentiam subiecti, de cuius accidentibus agit alia scientia, vt Physica agit de quantitate, Latomia verò de figurâ & dispositione artificiosâ corporis quanti, lapidis, v. g. quæ dispositio est accidentaliter respectu quantitatis. Quarto denique modo, quatenus conclusiones cuius scientiæ illatæ ex propriis principiis, probantur per reductionem ad impossibile in alia scientiâ, quo pacto Logica reducens ad impossibile deseruit aliis scientiis. His modis posse vnam scientiam ab alterâ iuari, est certum. Qui verò sufficiat, vt dicatur scientia subalternans vel subalternata, quæstio est de voce, de qua fusè Hurtadus Disputatione 1. Metaphysicæ, Sectione 8. vbi ait, primum modum iuandi esse impropiam subalternationem, quia scientia agens de ratione communi est pars agentis de ratione particulari, iuxta dicta à nobis Disputatione 11. Logicæ, à numero 51. Quartum modum dicit etiam improprie constituit subalternationem, secundum verò & tertium magis proprie.

In hac quæstione vix video aliquid certum & fixum, quod teneri possit, eò quod modus loquendi in eâ varius sit: sæpè enim dicuntur omnes scientiæ subalternari Metaphysicæ, non ob aliam rationem, nisi quia Metaphysica agit de ente in communi, quæ est ratio generica & communis obiectis omnium scientiarum, quo videtur iam primus modus admitti ad rationem subalternationis. Deinde, etiam Medicina dicitur subalternari Physicæ, quia principiis propriis & conclusionibus Physicæ vtitur Medicina, vt dixi, pro suis conclusionibus, quo admittitur secundus modus. Denique communissimè docetur, scientiam subalternantem illam esse, cuius conclusiones deseruiunt pro præmissis ad scientiam subalternatam, siue illa agat de ratione communi, siue de particulari, siue alio quocumque modo: & hic est communior loquendi modus, in quâ quæstione de voce sufficiat rem explicuisse, & modos diuersos loquendi attigisse, neque oportet in eis impugnandis aut defendendis immorari: rem intelligite, in modo loquendi communiorem, quem audieritis, sequimini, ex nullo enim periculum aliquod incurretis.

SECTIO VII.

De scientiâ subalternatâ & subalternante.

SVBALTERNATIO non conuenit vni cognitioni soli, quantumvis scientificæ, sed pluribus coalescentibus in vnam scientiam totalem modo explicato, Disputatione 1. Logicæ, à num. 29. Sed antequam, quid hæc subalternatio sit, explicemus, aduerte, hanc quæstionem esse de solâ

SECTIO VIII.

De cognitione quidditatiuâ & intuitiuâ.

TOTA etiam hæc Sectio ferè est circa modum loquendi: pono enim de re, vnam cognitionem posse terminari ad obiectum præsens, aliam ad absens; aliam ad illud in suâ causâ, aliam in suo effectu; aliam sine discursu, per discursum aliam; aliam clarè, aliam confusè, &c. quæ autem